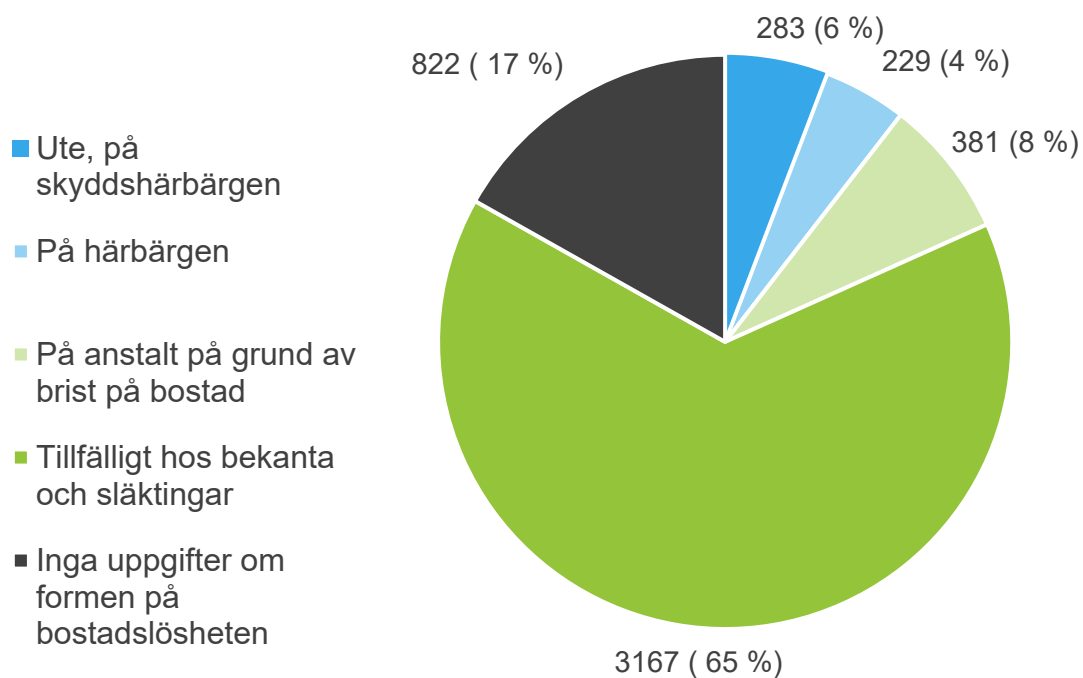

Utredning 3/2019

Bostadslösa 2018

5.3.2019

Figur 1. Former av ensamboende (n=4 882) bostadslöshet i Finland 2018.

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Från utredningen Bostadslösa 2018	3
2 År 2018 fanns det 5 482 bostadslösa i Finland.	4
2.1 Helsingfors	4
2.2 Övriga Finland, exklusive Helsingfors.....	5
2.3 Olika former av bostadslöshet i hela landet	6
3 De kommuner som hade flest bostadslösa år 2018	9
3.1 Kommunernas kommentarer om bostadslöshetens utveckling	10
4 Frigivna bostadslösa fångar	11
5 Resultaten av bostadslöshetsprogrammen	12
6 Nya riktlinjer för statistikföring av bostadslöshet	13
 Bilaga 1. Definitioner av bostadslöshet.....	 14
Bilaga 2. Bostadslöshetsstatistik per kommun 2018	

UTREDNING 3/2019: BOSTADSLÖSA 2018

Ytterligare information:

Hannu Ahola, ARA
tfn. 029 525 0855

Raine Helskyaho,
Y-Säätiö
tfn. 040 510 3090

Utredningen innehåller de centrala statistikuppgifterna över Finlands kommuner 2018. Uppgifterna grundar sig på ARA:s bostadslöshetsenkät som 230 av Fastlandsfinlands 295 kommuner besvarade 2018. Olika former av bostadslöshet och olika grupper av bostadslösa har granskats separat.

Bilaga 1 till utredningen innehåller definitioner av bostadslöshet och bilaga 2 kommunspecifik statistik för år 2018.

Skribenter:

Stiftelsen Y-säätiö Raine Helskyaho FM, Maria Ohisalo SoD och Saija Turunen FD.

SAMMANFATTNING

År 2018:

- Det fanns sammanlagt 5 482 bostadslösa i Finland,
  - varav 4 882 var ensamboende.
  - Det fanns 159 bostadslösa familjer och 105 bostadslösa par, som tillsammans omfattade 600 personer.
- Antalet långtidsarbetslösa var 1 162. Långtidsbostadslösheten minskade för tionde året i sträck.
- Det fanns bostadslösa i 99 kommuner, och flest i huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Vanda) 3 018, i Åbo 504 och i Tammerfors 254.
- Över hälften (55 %) av alla bostadslösa i Finland fanns i huvudstadsregionen och över en tredjedel (38,6 %) i Helsingfors.
- I år preciserade Helsingfors sin statistik över bostadslöshet, vilket innebär att siffrorna för Helsingfors och för hela Finland år 2018 inte går att jämföra med tidigare år.
- I övriga Finland förblev bostadslösheten ungefär på samma nivå som 2017.
- För första gången känner man nu till situationen för bostadslösa familjer med en ensamförsörjare: ensamförsörjarnas antal var 124, vilket är 77,4 procent av alla bostadslösa familjer.

1 FRÅN UTREDNINGEN BOSTADSLÖSA 2018

I den utredning om bostadslösa som Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) varje år utarbetar behandlas bostadslöshetens utveckling genom en jämförelse av siffrorna för 15.11.2018 med motsvarande tidpunkt året innan. Uppgifterna grundar sig på ARAs bostadslöshetsenkät, som 230 av Fastlandsfinlands 295 kommuner besvarade 2018. Tidigare har man bett om bostadslöshetsuppgifter som en del av ARAs bostadsmarknadsundersökning. Svarsprocenten 2018 var 78 procent. De som inte svarade på enkäten var i huvudsak små kommuner som nästan inte haft några bostadslösa alls. De definitioner av bostadslöshet som använts i den här utredningen hittas i slutet av utredningen (bilaga 1).

Bostadslöshetsuppgifterna vid ARA har samlats in från uppgifter som kommunerna gett. Kommunerna har samlat in uppgifter om bostadslöshet från flera olika källor, till exempel bostadsväsendets register över hyresbostadssökande, socialväsendets klientregister och tjänsteleverantörernas klientregister. På vissa håll har kommunerna också utnyttjat befolkningsregistret och andra register som baserar sig på personbeteckningen, såsom uppgifter om vem som får utkomststödets grunddel från FPA, för att justera siffrorna. Kapitel fyra behandlar boendesituationen för frigivna fångar som blir bostadslösa, i ljuset av Brottsförmyndighetens statistik. Texten har skrivits av projektchefen för

2 ÅR 2018 FANNS DET 5 482 BOSTADSLÖSA I FINLAND

Eftersom statistikföringen i Helsingfors specificerats börjar vi nästa stycke med bostadslöshetssiffrorna i Helsingfors och därefter resten av landet separat. I slutet granskas de olika formerna av bostadslöshet för hela landet.

2.1 Helsingfors

En stor del av de bostadslösa personerna (38,6 %) fanns liksom tidigare år i Helsingfors. Helsingfors stad specificerade år 2018 sin statistikföring över bostadslösheten och därför beskriver siffrorna i tabell 1 den nuvarande situationen bättre än tidigare, men det är inte ändamålsenligt att göra direkta jämförelser med tidigare år.

Statistikföringen av bostadslösheten i Helsingfors för 2018 har genomförts med hjälp av tre olika material: De som får utkomststödets grunddel från FPA, socialväsandets kunder och de som ansökt om stadens hyresbostäder. Material som baserar sig på personbeteckningar har korsjämförts för att avlägsna överlappningar. De som ansökt om stadens hyresbostäder och som själva meddelat att de är bostadslösa (3 077) har man i bostadstjänsterna gjort en fullständig genomgång av för att slå fast bostadslöshetsuppgifterna, bland annat med hjälp av befolkningsdatasystemet som hjälp.

Enligt uppgifterna från Helsingfors stad är bostadslösheten i Helsingfors till största delen något annat än långtidsbostadslöshet, och merparten av de bostadslösa bor i perioder hos släktingar eller bekanta. I synnerhet vad gäller bostadslösa med invandrarbakgrund kan dessa perioder dock vara långa, och ofta bor många vuxna tillsammans i små utrymmen. Även bostadslösa par och barnfamiljer bor ofta tillfälligt hos bekanta och släktingar. I Helsingfors är det fortfarande brist på tjänster för stödboende och det finns ett behov av flera tillfälliga bostäder.

Tidigare år har antalet personer i Helsingfors som bor utomhus delvis varit en grund för bedömningen. År 2018 var de största grupperna av bostadslösa i Helsingfors de som bor tillfälligt hos bekanta och släktingar, och den grupp som inte har några uppgifter om formen av bostadslöshet. I den senare gruppen uppskattas det att det både finns personer som bor hos andra och personer som bor ute, i trapphus och i så kallade skyddshärbärgen. Den 15 november 2018 övernattade 61 personer i servicecentret för bostadslösa i Sandudd. Föreningen Vailla vakinaista asuntoa ry:s mobila enhet för uppsökande arbete Yökiitäjä nådde i medeltal 43 personer i månaden under hösten 2018. Under november månad besöktes nattcaféet Kalkkers av 111 olika personer.

Tabell 1. **Helsingfors:** Olika former av bostadslöshet 2018.
Siffrorna för 2018 är inte jämförbara med tidigare års siffror.

	Ensamboende	av vilka långtidsbostadslösa
På härbärgen, i boendeinrättningar	71	0
Anstaltsliknande enheter	84	23
Tillfälligt hos bekanta och släktingar	841	97
Inga uppgifter om bostadslöshetens form	822	361
Ensamboende sammanlagt	1818	481
 Kvinnor	651	172
Unga (under 25 år)	309	82
Personer med invandrabakgrund	702	186
 Familjer och par		
Bostadslösa familjer, i vilka	75	
vuxna	96	
barn	82	
Invandrarfamiljer, i vilka	32	
vuxna	51	
barn	51	
Familjer med ensamförsörjare	54	
Par	59	
Ensamboende och familjer sammanlagt (personer)	2 114	

2.2 Övriga Finland, exklusive Helsingfors

I tabell presenteras boendesituationen i resten av Finland, exklusive Helsingfors. I övriga Finland förblev bostadslösheten ungefär på samma nivå som 2017 (en ökning på 16 personer). Antalet ensamboende bostadslösa sjönk från 2017 till 2018 med sammanlagt 51 personer, och antalet långtidsbostadslösa sjönk med 82 personer. Antalet som bodde i härbärgen och boendeinrättningar sjönk en aning (23) medan antalet bostadslösa i övriga former av bostadslös också sjönk. Antalet bostadslösa kvinnor och unga (under 25-år) sjönk antal invandrare steg.

Statistikföringen av familjer ändrades i ARAs enkät för år 2018 på så vis att familjer och par räknades separat medan de tidigare varit i samma kategori. År 2018 fanns det 84 bostadslösa familjer med sammanlagt 212 personer i (99 vuxna och 113 barn). Antalet par var 46.

Tabell 2. Övriga Finland, exklusive Helsingfors: Olika former av bostadslöshet 2018.

	2018		Förändring på årsnivå	
	Ensam-boende	av vilka långtidsbostadslösa	Ensam-boende	av vilka långtidsbostadslösa
Bostadslösa				
Ute, i trapphus, skyddshärbärgen etc.	238	109	- 2	- 26
På härbärgen, i boendeinrättningar	158	48	+ 14	+ 23
Anstaltsliknande enheter	297	89	- 31	- 39
Tillfälligt hos bekanta och släktingar	2 326	435	- 32	- 40
Ensamboende sammanlagt	3 064	681	- 51	- 82
 Bostadslösa kvinnor	593	107	- 45	- 21
Unga (under 25 år)	692	99	- 93	- 23
Invandrare	457	56	+ 115	+ 10
	Antal		Förändring på årsnivå	
Bostadslösa familjer, i vilka	84			
vuxna	99			
barn	113		0	
Invandrarfamiljer, i vilka	30			
vuxna	34			
barn	54		+ 22	
Familjer med ensamförsörjare	69			
Par	46			
Familjer och par sammanlagt (personer)	304		+ 67	
 Ensamboende och familjer sammanlagt	3 368		+ 16	

2.3 Olika former av bostadslöshet i hela landet

I slutet av 2018 fanns det 5 482 bostadslösa personer i Finland. Sammanlagt 4 882 var ensamboende, och 1 162 av dessa var långtidsbostadslösa. Det fanns 159 bostadslösa familjer. För första gången känner man nu till situationen för bostadslösa familjer med en ensamförsörjare: ensamförsörjarnas antal var 124, vilket är 77,4 procent av alla bostadslösa familjer. Av bostadslösa familjer med invandrarbakgrund hade 45,9 procent en ensamförsörjare.

Tabell 3. **Hela Finland:** Olika former av bostadslöshet 2018. Siffrorna för 2018 är inte jämförbara med tidigare års siffror.

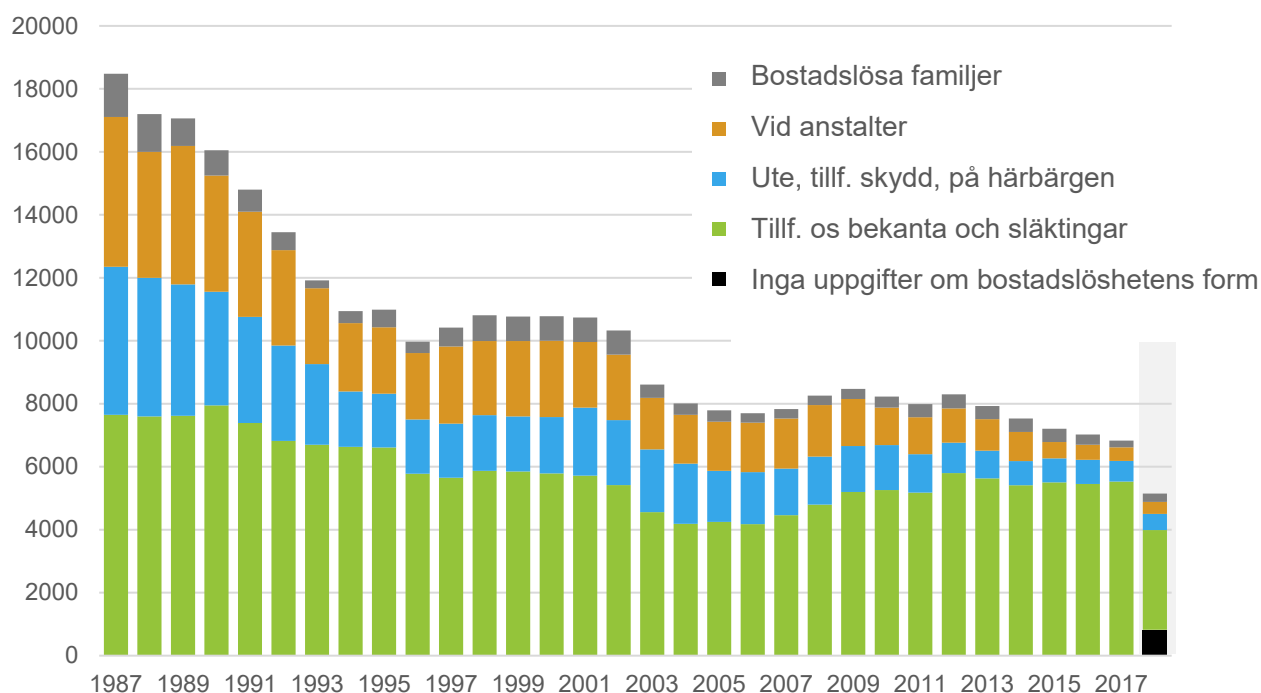
	Ensamboende	av vilka långtidsbostadslösa
Bostadslösa		
kvinnor	1 244	279
unga (under 25 år)	1 001	181
personer med invandrabakgrund	1 159	242
Ensamboende sammanlagt	4882	1162
Familjer och par		
bostadslösa familjer, i vilka	159	
vuxna	195	
barn	195	
familjer med invandrabakgrund, i vilka	62	
vuxna	85	
barn	105	
familjer med ensamförsörjare	123 (77,4%)	
par	105	
Ensamboende, familjer och par sammanlagt (personer)	5 482	

Bostadslösheten i Finland har minskat regelbundet sedan 1980-talet, då man började föra statistik över bostadslösheten. Personer som tillfälligt bor hos bekanta eller släktingar utgör fortsättningsvis den största gruppen av bostadslösa. Anstalts- och gatubostadslösheten har minskar, och en större del av bostadslösa bor hos andra människor. Faktorer som påverkat detta är bland annat att man har gallrat bland anstaltsplatserna inom social- och hälsovården (Mikkola et al. 2015)¹ och att platser på härbärgen har omvandlats till bostäder i enlighet med arbetet inom de nationella bostadslöshetsprogrammen. Det finns tyvärr mycket sparsamt med forskningsdata om personer som bor hos andra, samt om deras livssituationer och boendeomständigheter.

Det finns inte någon detaljerad information om andelen personer som bor hos bekanta eller släktingar, eftersom de i Helsingfors som hör till gruppen "Inga uppgifter om bostadslöshetens form" omfattar både personer som bor ute, i trapphus, i skyddshärbärgen o. dyl. och de som bor hos andra. I övriga Finland

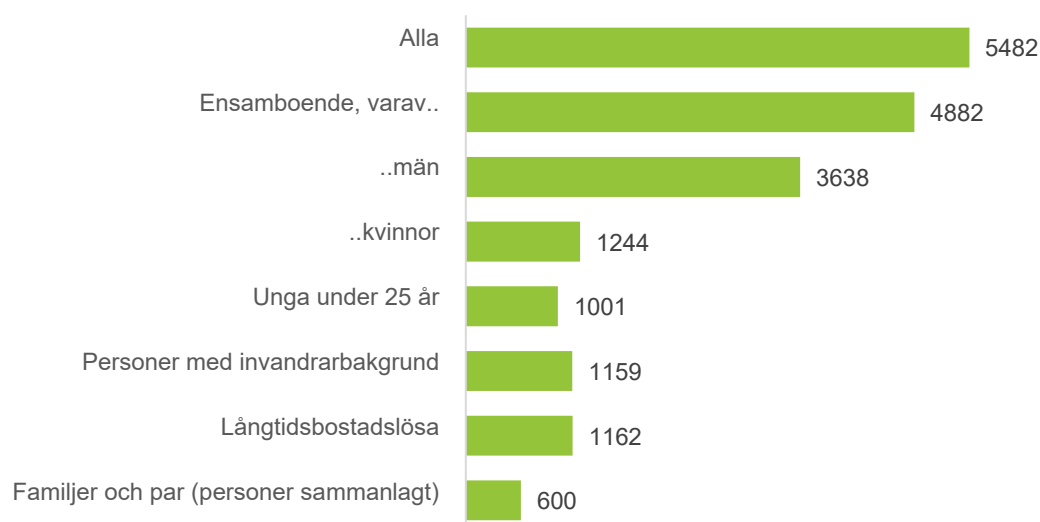
¹ Mikkola, Merja, Rintanen, Hannu, Nuorteva, Leena, Kovasin, Merja & Erhola, Marina (2015) Valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon laitospaikkaselvitys. THL Raportti: 2015_008. Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd. <http://www.julkari.fi/handle/10024/125983>

lever 76 procent av de ensamboende bostadslösa tillfälligt hos bekanta och släktingar.

Figur 2. Bostadslösheten i Finland 1987–2018.

OBS!
Siffrorna för 2018 är inte jämförbara med tidigare års siffror.

Figur 3. Bostadslöshet i olika grupper 2018.

I figur 3 presenteras bostadslöshet i olika grupper för 2018. En person kan höra till flera grupper.

3 DE KOMMUNER SOM HADE FLEST BOSTADSLÖSA ÅR 2018

I tabell 4 presenteras de elva kommuner som hade flest bostadslösa år 2018. Det fanns bostadslösa i 99 av Fastlandsfinlands 295 kommuner. Flest bostadslösa fanns det i huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Vanda) 3 018, i Åbo 504 och i Tammerfors 254.

Över hälften (55 %) av alla bostadslösa i Finland fanns i huvudstadsregionen och två femtedelar (38,6 %, 2 114) i Helsingfors.

Antalet bostadslösa steg tydligast i Åbo, Tammerfors, Jyväskylä, Träskända och Hyvinge.

Långtidsbostadslösheten sjönk i resten av Finland, exklusive Helsingfors, med 82 personer. Långtidsbostadslösheten sjönk i synnerhet i Åbo, och steg i Kuopio och Hyvinge.

Tabell 4. Kommuner med flest bostadslösa 2018.

	Bostadslösa 2018			Förändring sedan år 2017					
	Alla (% av kommun- invånarna*)	Ensam- boende	Långtids- bostadslösa	Alla	%	Ensam- boende	%	Långtids- bostadslösa	%
Helsingfors	2 114 (0,3)	1 818	481						
Esbo	658 (0,2)	547	158	5	0,2 %	-20	-4 %	5	3 %
Åbo	504 (0,3)	475	23	52	10 %	23	5 %	-90	-391 %
Tammerfors	254 (0,1)	230	63	31	12 %	28	12 %	10	16 %
Vanda	246 (0,1)	228	32	-10	-4 %	6	3 %	6	19 %
Jyväskylä	204 (0,2)	202	39	73	36 %	71	35 %	9	23 %
Kuopio	126 (0,1)	124	64	-2	-2 %	-2	-2 %	35	55 %
Uleåborg	94 (0,1)	92	22	-3	-3 %	0	0 %	-8	-36 %
Björneborg	82 (0,1)	82	22	-8	-10 %	-6	-7 %	-22	-100 %
Träskända	76 (0,2)	64	5	21	28 %	23	36 %	-3	-60 %
Hyvinge	68 (0,2)	63	43	18	26 %	15	24 %	22	51 %

*Antalet bostadslösa i förhållande till kommunens invånarantal baserar sig på kommunernas uppgifter från 2017.

I tabell 5 (på nästa sida) presenteras olika former av bostadslöshet i de kommuner med mest bostadslöshet. För Helsingfors' del presenteras endast siffrorna för 2018.

Med undantag av Jyväskylä och Åbo sjöng bostadslösheten hos unga. Bostadslösheten hos kvinnor sjönk mest i Tammerfors och Hyvinge, och steg i Esbo och Åbo. Bostadslösheten hos invandrare steg i synnerhet i Esbo och Åbo. Antalet bostadslösa familjer steg i Åbo och Esbo och sjönk i Vanda.

Tabell 5. Kommuner med flest bostadslösa 2018, grupper av bostadslösa. (inom parentes förändring sedan år 2017)

	Unga under 25 år	Kvinnor	Invandrare	Familjer – personer	Familjer – hushåll
Helsinki	309	651	702	178	75
Espoo	127 (-18)	125 (13)	181 (54)	99 (13)	33 (5)
Turku	126 (19)	109 (11)	108 (27)	23 (23)	8 (8)
Tampere	29 (-12)	34 (-18)	17 (-15)	18 (-3)	9 (-1)
Vantaa	32 (-19)	50 (-6)	47 (14)	(-34)	7 (-5)
Jyväskylä	72 (38)	33 (4)	15 (12)	2 (2)	1 (1)
Kuopio	31 (-6)	20 (1)	4 (-3)	2 (0)	1 (0)
Oulu	21 (-9)	11 (-1)	5 (1)	0 (-5)	0 (-2)
Pori	9 (-6)	6 (-3)	5 (2)	0 (-2)	0 (-1)
Järvenpää	14 (-1)	5 (-3)	6 (6)	12 (-2)	4 (-2)
Hyvinkää	13 (-30)	7 (-14)	2 (2)	3 (1)	2 (1)

3.1 Kommunernas kommentarer om bostadslöshetens utveckling

Av kommunerna frågades vilka orsakerna till den eventuella minskningen eller ökningen av bostadslösheten kunde vara och vilka metoder kommunen tillämpat för att minska bostadslösheten.

Åbo

"Servicestrukturen i Åbo har under de senaste åren utvecklat i en riktning som gynnar stödboende. Missbrukarvårdens stödboendeverksamhet, som ordnas som en egen verksamhet av staden, har följt den trappstegsmodell för boende i Åbo som huvudsakligen baserar sig på rehabiliteringsideologi. Vid sidan av den har också boende som tillämpar principen bostad först blivit populär sedan 2017. Bostadslösa med drogproblem har erbjudits bostäder med hjälp av andrahandsuthyrning i enlighet med modellen bostad först, som en köptjänst från privata serviceproducenter. På detta vis har man hittat bostäder åt uppskattningsvis 50 personer."

Jyväskylä

"Bostadslösheten har ökat ordentligt, vilket beror på den stora flyttningsrörelsen in till städerna samt på de ungas ökade alkohol- och blandmissbruk, som ofta också leder till bostadslöshet. Bland bostadslösa finns det många vars vistelseort inte har kunnat klarläggas, de cirkulerar hos bekanta och släktingar, i synnerhet unga blir bostadslösa i städerna."

Hyvinge

"Kommunens hyreshusbolag har låtit bygga ett nytt objekt som gjort att bostadslösheten och ansökningskön har sjunkit något."

Vanda

"Det är svårt att på ett tydligt sätt peka på vilka faktorer som kopplas till bostadslöshet. I bakgrunden kan det förutom hyresskulder finnas skilsmässor och tidsbestämda hyreskontrakt som tagit slut. Hyresskulderna förklaras delvis av att hyrorna är väldigt dyra, vilket beror på den höga hyresnivån i Vanda. En del söker hjälp för betalningssvårigheter alltför sent."

4 FRIGIVNA BOSTADSLÖSA FÅNGAR

Enligt statistik har antalet frigivna bostadslösa fångar som helhet inte sjunkit nästan alls under projektiden, trots de åtgärder som vidtagits inom Brottsförhållningsmyndighetens projekt för förebyggande av bostadslöshet. I tabell 6 presenteras antalet frigivna bostadslösa fångar. Ungefär en tredjedel av fångarna som frigivs årligen är fortsättningsvis bostadslösa, och av dem som avtjänar samhällspåföljd cirka 10–15 procent. I praktiken innebär det cirka 1 200 klienter vid Brottsförhållningsmyndigheten varje år. Unga och personer som avtjänar korta straff är en speciell riskgrupp, eftersom man inte hinner ingripa i situationen under deras fängelsestraff. Enligt undersökningar är det synnerligen vanligt att frigivna som är bostadslösa gör sig skyldiga till nya brott direkt efter att de blivit frigivna. I det boendesociala stödet under häktningstiden bör man också beakta att stöd för boendet egentligen inte någonsin bara innebär att man lär sig att bo, utan också mera omfattande inläring kring vardagskunskaper och vardagslivet. Anordnandet av boendestöd i övergångsskedet hör samman med både allmänna "lagenligheter" som gäller samtliga grupper, och utmaningar som rör grupperns specialbehov, såsom språk- och kulturskillnader som ska identifieras.

Målet är att det boendesociala arbetsgreppet ska implementeras som en del av det klientarbete som Brottsförhållningsmyndigheten utför, såväl i fängelser som inom byrån för samhällspåföljder. Förenklat handlar det om att identifiera boendets centrala ställning när det kommer till de individuella behoven hos klienterna vid Brottsförhållningsmyndigheten. I förebyggandet av bostadslöshet krävs det samordnade förebyggande åtgärder ur på alla nivåer från Brottsförhållningsmyndigheten för att man ska lyckas. I anslutning till detta är en annan av de viktigaste åtgärderna att arbetet med bostadslöshet görs till en del av Brottsförhållningsmyndighetens förebyggande av marginalisering, samt integrering i samhället utgående från principen Bostad först. I praktiken kräver det här att boendesituationen uppmärksammas och boende garanteras för varje klient vid Brottsförhållningsmyndigheten i samtliga skeden och mellan dem, samt ännu närmare samordning och utveckling med olika aktörer, delade kunskaper och modellering av god praxis. Dessutom är målet för framtiden att hela personalen ska känna till grunderna i det sociala boendearbetet och i sina egna arbetsuppgifter främja iakttagandet av principen Bostad först i förebyggandet av arbetslöshet hos Brottsförhållningsmyndighetens klienter samt identifiera riskfaktorer som leder till bostadslöshet och förstå betydelsen av samarbete med intressentgrupper som stöd för det egna arbetet. Som stöd för identifieringen och eventuella åtgärder görs blanketten Asuminen puheeksi ("Tala om boendet") och arbetsgreppet som stöder det till en fast del av kundarbetet inom Brottsförhållningsmyndigheten.

Tabell 6. Boendesituationen för frigivna fångar år 2016–2018.

	Fånge som avtjänar straff			Bötesfånge			Häktade			Sammanlagt		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Ingen bostad	547	575	545	163	142	164	5	0	4	715	717	713
Stadigvarande bostad	1 826	2 004	2 032	353	342	328	18	7	12	2 197	2 353	2 372
Rehabiliteringsenhet	110	159	158	39	31	37	0	0	0	149	190	195
Inga uppgifter	740	460	431	692	731	730	1 038	1 125	1 090	2 470	2 316	2 251
Sammanlagt	3 223	3 198	3 166	1 247	1 246	1 259	1 061	1 132	1 106	5 531	5 576	5 531

5 RESULTATEN AV BOSTADSLÖSHETSPROGRAMMEN

Finland har blivit internationellt känt för sina nationella program för att minska och förebygga bostadslöshet. Sedan 2008 har Finlands regeringar förbundit sig till att minska långtidsbostadslösheten – under 2008–2015 genom PAAVO-programmen och under 2016–2019 genom **Åtgärdsprogrammet för förebyggande av bostadslöshet** (AUNE). Statsminister Juha Sipiläs regering fattade våren 2018 ett beslut om att halvera bostadslösheten före 2022.

Inom Åtgärdsprogrammet för förebyggande av bostadslöshet (AUNE) 2016–2019 har man under tre års tid arbetat med att förebygga bostadslöshet och förhindra nya fall. Under de gångna åren har man i de städer som tagit del av programmet byggt eller anskaffat nästan 1 800 nya bostäder för bostadslösa och från det existerande bostadsståndet har över 5 000 bostäder inriktats på arbetet med bostadslöshet. Inom arbetet med projektet har man dessutom utvecklat bland annat en ny försäkringsprodukt för att underlätta tillgången till bostäder för bostadssökare som mist sin kreditvärdighet, man har skräddarsytt arbetsverksamhet med låg tröskel till boendetjänster för bostadslösa för att trygga ett framgångsrikt boende, och därtill har man tillsammans med erfarenhetsexperter skapat nya sätt att utnyttja deras specialkunskaper inom kampen mot arbetslöshet. Som en del av AUNE-programmet har man utarbetat kommunstrategier för förebyggande av bostadslöshet för städerna.

Utvecklingen och stärkandet av verksamheten för boenderådgivning är en viktig del av AUNE-programmet. Boenderådgivning har visat sig vara ett bra sätt att förebygga bostadslöshet. År 2018 arbetade redan 90 boenderådgivare inom programstäderna, och tillsammans med partnernetverket förhindrade de cirka 4 500 vräkningar. Fullmakten att bevilja understöd för boenderådgivning i statsbudgeten för 2019 var 0,9 miljoner euro, och understödsprocenten var högst 35. Understöd beviljades för 26 projektet, och med understödet anställdes över 54 boendeexperter runtom i Finland.

Kampen mot arbetslöshet fortsätter aktivt också i framtiden. Sommaren 2019 inleds den första studiehelheten inom socialt boendearbete tillsammans med Lahtis yrkeshögskola och ett förändringslaboratorium instiftas tillsammans med universiteten i Tammerfors och Helsingfors. Under 2019 färdigställs förebyggande bostadslöshetsplaner i fem programstäder, och dessa ska styra genomförandet av framtidens arbete med bostadslöshet. Samtidigt färdigställs också en lönsamhets- och effektivitetsbedömning utanför programmet, i vilken forskare också lägger fram rekommendationer för framtida åtgärder för att avlägsna och undvika bostadslöshet.

6 NYA RIKTLINJER FÖR STATISTIKFÖRING AV BOSTADSLÖSHET

En mera detaljerad statistikföring av bostadslöshet och en högre grad av samordning av bostadslöshetsuppgifter och uppgifter på befolkningsnivå skulle göra det möjligt att undersöka och analysera fenomenet noggrannare lokalisera bostadslösa på ett bättre sätt och rikta in tjänster på ett ändamålsenligt sätt. Det nuvarande statistikföringssättet måste utvecklas åtminstone gällande uppgifternas korrekthet: sättet som uppgifterna samlas in på varierar mellan åren och mellan kommuner. Det nuvarande sättet ger inte heller tillräckligt noggranna uppgifter om socioekonomiska och sociodemografiska faktorer i samband med bostadslöshet.

De eventuella reformerna av social- och hälsovårdstjänster samt landskapen påverkar också statistikföringen av bostadslöshet: kommunernas hyreshusbolag har kvar uppgifterna om bostadslösa bostadssökare och FPA har också i fortsättningen möjlighet att samla in bostadslöshetsuppgifter i samband med utkomststödet, men uppgifter om bostadslösa inom ramarna för olika social- och hälsovårdstjänster överförs till landskapen. En riksomfattande statistikföring av bostadslöshet som grundar sig på personbeteckning vore viktig också med tanke på denna eventuella förändring.

BILAGA 1. DEFINITIONER AV BOSTADSLÖSHET

(ARAs anvisning till kommunerna för beräkning av antalet bostadslösa)

Som **bostadslösa** definieras personer som inte har en egen bostad (hyres- eller ägarbostad) och som lever

1. ute, i trapphus, på s.k. skyddshärbärgen,
2. på härbärgen eller boendeinrättningar,
3. i boendeenheter av vårdhemstyp, rehabiliteringsenheter, sjukhus eller andra anstalter och
4. tillfälligt hos bekanta och släktingar på grund av avsaknad av egen bostad.

Med **långtidsbostadslös** avses en bostadslös person som har ett socialt problem eller hälsoproblem som avsevärt försvårar boendet, såsom skuldproblem, missbruksproblem eller psykiska problem, och vars bostadslöshet har dragit ut eller hotar dra ut på tiden på grund av att vanliga bostadslösningar och lämpliga stödtjänster saknas. Bostadslösheten är långvarig då den har varat minst ett år eller då personen upprepade gånger har varit bostadslös under de tre senaste åren. När det gäller långtidsbostadslöshet är behovet av hjälp och vård det viktiga, hur länge den har varat är en sekundär faktor.

Till kategorin personer som bor **ute, i trappuppgångar, i s.k. skyddshärbärgen o.s.v.** räknas personer utan stadigvarande bostad som vistas i tillfälligt skydd och rör sig från plats till plats. Till kategorin personer som bor på **härbärgen eller boendeinrättningar** räknas personer som är inkvarterade i boenden som t.ex. härbärgen eller personer som mot en daglig betalningsförbindelse, oftast från socialväsendet, bor på t.ex. ett resandehem. Till dem som i brist på bostad **bor vid boendeenheter av vårdhemstyp, rehabiliteringsenheter, på sjukhus eller andra anstalter på grund av brist på bostad** räknas personer som bor till exempel i ett serviceboende för drogmissbrukare, på olika vårdinrättningar, skyddshärbärgen o.s.v. Separata bostäder som hör till boendeservicen räknas inte med här. Personer som bor tillfälligt i sådana bostäder betraktas inte som bostadslösa.

Som **bostadslösa betraktas inte** personer som bor vid boendeenheter av vårdhemstyp och som

- bor där permanent på grund av vård och som inte söker andra boendelösningar
- har ingått ett hyresavtal med vårdhemmet i fråga och med en annan boendeenhet av anstaltstyp.

Däremot **betraktas en person som bostadslös** som bor vid en boendeenhet av vårdhemstyp och som har ansökt om en hyresbostad.

Till dem som **tillfälligt bor hos släktingar och bekanta på grund av att de saknar bostad** räknas personer som enligt kommunens uppgifter eller enligt

uppskattning bor tillfälligt hos släktingar eller bekanta eller flyttar från den ena till den andra och inte har en stadigvarande bostad. **Till denna grupp räknas inte unga som bor hos sina föräldrar.**

- Det kan antas att största delen av personer i kategorin som **tillfälligt bor hos släktingar och bekanta** är sådana vars boende kan ordnas inom ramen för den allmänna bostadsfördelningen ur det normala hyresbostadsbeståndet.
- Personer i kategorin som **tillfälligt bor hos släktingar och bekanta** bör i första hand *betraktas som långtidsbostadslösa* enligt klientskap inom socialväsendet, varvid man på basis av servicebehovet kan dra slutsatser om kriterierna för långtidsbostadslöshet uppfylls.
- Kategoriseringen kan också basera sig på andra "starka bevis" på långtidsbostadslöshet, till exempel kännedom om personens tidigare boende/bostadslöshet.
- Tjänsteleverantörernas klientregister kan också innehålla uppgifter om sådana långtidsbostadslösa som får pension och därför inte är klienter inom stadens socialväsende. De kan även vara unga eller personer med missbruksproblem eller psykiska problem.

Vad gäller strukturen för enskilda (ensamboende) bostadslösa efterfrågas andelen **kvinnor, unga** (under 25-år) och personer med **invandrabakgrund**. Med invandrabakgrund avses alla ensamboende bostadslösa som inte är finska medborgare eller vars modersmål är något annat än finska eller svenska. Invandrarstatus kan kontrolleras i befolkningsregistret på basis av modersmål och födelseort.

Till kategorin **familjer eller par som i brist på bostad bor åtskilda eller tillfälligt inkvarterade** räknas en familj eller ett par som på grund av brist på gemensam bostad är särboende eller bor i en tillfällig inkvartering som ett resandehem, på hotell eller hos släktingar eller bekanta. Som bostadslösa familjer betraktas också familjer som bor på mödra- och skyddshem samt i krisbostäder. Här efterfrågas också *antalet vuxna och barn som hör till familjen*. Dessutom efterfrågas andelen familjer med invandrabakgrund av de bostadslösa familjerna.